

ABSTRAKT

Od neoliberálních restrikcí ke kontrole romských obyvatel. Český systém sociální ochrany a rozklad sociálního občanství

Lucie Trlifajová

Postavení člověka ve společnosti – a jeho schopnost vyjednávat o svých občanských právech – je utvářena zejména pocitem uznání. Tato disertace zkoumá proces rozkladu sociálního občanství v České republice, změny v systému sociální ochrany cíleného na chudé a nízkopříjmové domácnosti, který nejen že přestává lidem nabízet ekonomickou ochranu, ale především rovné postavení a pocit uznání.

Reformy českého systému sociální ochrany z let 2004 až 2012 vedly k jeho omezování a násobení kontrolujících a stigmatizujících prvků velmi podobně jako v zemích, kde v sociálních politikách dominují neoliberální přístupy. Předkládaná práce se zaměřuje na vývoj tohoto systému v desetiletí po roce 2012. Jde o období, pro které je charakteristické vyšší zapojení politiků reprezentujících regiony s vyšším podílem lidí, kteří zažívají ekonomickou nejistotu. Ve většině případů ovšem jejich vyšší zapojení nevede k pozastavení omezování sociální ochrany, ale naopak k růstu tlaku na další restriktivní opatření.

Tato disertace zkoumá, jak se nastavení systému sociálních dávek (speciálně Pomoci v hmotné nouzi) stalo součástí vyjednávání ohledně sociálního statutu, pocitů kontroly a uznání v českých post-industriálních regionech. Tyto debaty stále vycházejí z neoliberálních kategorií zásluhovosti, jejich hlavním cílem nicméně není zapojení na trh práce, ale posilování kontroly obcí nad pohybem a chování příjemců dávek – Romů. Rozdělení na „nezasloužilé“ chudé – Romy a „slušné“ občany legitimizuje další omezování systému. Sociální systém, který v tomto případě není vnímán jako nástroj sociální ochrany, se pak stává nástrojem aktivního vytváření hranic a posilování rasových hierarchií mezi různými skupinami obyvatel v ekonomicky nejistém postavení.